

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. 6. Quid de hac scientia conditionata D. Thomas senserit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

tantum cooperante, & consequenter erit differentia in decreto inclusio in obiecto illius scientiæ, seu in ipsa conditione, quale sit. Quod autem hoc decretum, ut in re ipsa existens, in Deo supponatur ad talem scientiam, in nulla sententia dici posse videtur.

18. Ultimo possunt ponderari testimonia Patrum, quia sicut dicunt præfisse Deum hominem iustum esse lapsum, si uiuat, & per mortem præuenire illum, ne peccet: ita dicunt, præfisse Deum, hominem prauum fuisse acturum poenitentiam, si uiuere & nihilominus non vult concedere ei vitam, sed permittit, ut in peccato moriatur. Illa enim præscientia conditionata de poenitentia nunquam futura non potest fundari in decreto absoluto, ut per se constat: conditionatum autem ibi superfluum fingeretur, & sane præter intentionem Patrum. Nam tale decretum solum esset huiusmodi: Si darem huic vitam, darem etiam poenitentiam. Quia tale decretum nec continetur in aliqua vniuersali promissione, vel ordinaria lege Dei, neque est necessarium secundum communem cursum providentiæ ad aliquem effectum eius, neque habet aliquam utilitatem, vel rationem: ergo & frustra ponitur, ac sine fundamento, & incredibile est Patres fuisse loquutos de illa præscientia ex suppositione talis decreti liberi, cuius fundamentum, imo nec vestigium in Scriptura, vel in effectibus, aut reuelationibus Dei inuenitur. Quam rationem infra latius prosequemur, nunc enim solum ad ponderanda testimonia Sanctorum illam attingimus.

CAPVT VI.

Quid de hac scientia conditionata Diuus Thomas senserit.

1. Quoniam Auctores contrariæ sententiæ (ut solent) auctoritate Diui Thomæ imprimis muniuntur, ideo in potissimis punctis huius materiæ, & maxime controuersis summa diligentia eius mentis inuestigare conabimur. Primo ergo Diuum Thomam non agnouisse scientiam hanc conditionatam vel omnem, vel saltem, quæ diuinum decretum antecedit, ex principiis eius colligunt. Primo quia D. Thomas adæquate diuidit scientiam Dei in liberam, & naturalem: sed hæc scientia conditionata ne libera dici potest, quia est in Deo sine decreto libero eius, nec naturalis, quia simpliciter posset non esse in Deo si voluntas creata aliter esset volitura, ut posset etiam posita tali conditione: ergo est tertia scientia, quam D. Thom. non agnouit. Pro maiori citatur D. Thomas 1. p. q. 14. art. 9. 3. p. q. 10. art. 2. & q. 13. art. 1. ad 2. libro 1. contra gent. cap. 66. & 69. in fine, quæ 3. art. 3. quæ 8. de Verit. art. 4. quæ 20. art. 4. ad 1. in 1. d. 38. q. 1. in 3. d. 14. q. 1. art. 2. q. 2. in 4. d. 49. q. 2. artic. 5.

2. Secundo quia iuxta doctrinam D. Thomæ nullus est modus, quo possit Deus habere talem scientiam. Probatur, quia 1. p. q. 14. art. 13. vnicam tantum viam esse dicit, qua possit Deus cognoscere futura contingentia, scilicet in præsentia æternitatis, sed conditionata futura non potest cognoscere in præsentia æternitatis, quia nunquam futura sunt, & æternitas non coexistit nisi his, quæ in aliqua differentia temporis exitura sunt: ergo in doctrina D. Thomæ futura conditionata contingentia non possunt subesse certæ, & infallibili cognitioni. Minor cum consequentia videntur clara. Maior patet ex D. Thom. 1. p. q. 14. art. 13. Vbi distinguens duplicem statum futurorum in se, & in causis suis, ait in causis nullo modo posse certo cognosci, sed ad summum per coniecturam, prout autem vnumquodque illorum est actu in se ipso, sic subdi cognitioni certæ, & infallibili: & quia ita attinguntur per æternum Dei intuitum, ideo certo

Part I.

præsciri, quia eius æternus intuitus fertur super omnia, ut suæ æternitati præsentia. In quo discursu manifeste omnem alium medium cognoscendi futura contingentia excludit. Idem docet 2. 2. quæ 171. art. 6. ad 2. & libr. 1. contra gent. capit. 67. ubi in ratione prima hanc sumit propositionem, *Contingens certitudinem cognitionis non repugnat, nisi ut futurum est, non autem ut præsens est.* Declarat autem solum esse præsens pro tempore, pro quo est, quæ præsentia locum non habet in re nunquam futura, & in toto illo capite explicat præsentiam per actuale existentiam, quæ in futuris conditionaris, ut sic, non interuenit. Idem habet in 1. d. 38. q. 1. art. 5. & quæ 2. de Verit. artic. 12. ubi generaliter concludit contingens, ut futurum est, per nullam cognitionem, etiam diuinam posse infallibiliter cognosci. Quod etiam tradit quæ 16. de Malo, art. 7. & ubique addit particulam exclusiuam dicens, non posse futura contingentia certo sciri, nisi tali modo, utique ut præsentia dicto modo: ergo.

Et confirmatur primo hoc testimonium D. Thomæ, quia si semel admittatur præscientia hæc conditionata, aperte sequitur posse etiam absoluta cognosci alio modo, quam per præsentiam æternitatis, nimirum in aliqua causa proxima, vel remota, quod est contra eandem hypothesein positam in doctrina D. Thomæ. Sequela patet, quia si Deus ante omne decretum liberum per simplicem intelligentiam videt hanc conditionalem esse veram, si Petrus in tali occasione cum talibus circumstantiis constituitur, libere loquetur: & in posteriori signo addatur decretum liberum, quo vult Petrum constituere in tali occasione & circumstantiis, eo ipso videt Petrum libere esse loquuturum in illis duabus præmissis sine discursu ex parte sua: ergo iam videt futurum absolutum alio modo, quam per præsentialem existentiam eius. Idem argumentum potest contra mesieri: nam supposita illa conditionali scientia, dico posse Deum prædefinire actum liberum futurum, saltem per modum intentionis absolutæ: ergo iam cognoscit Deus per absolutam scientiam in illo decreto Dei illum actum esse absolute futurum, cum tamen in illo signo nondum videatur illud futurum in se, ut præsens, quia nondum intelligitur decretum absolutum Dei, quo & conditio verificetur, & fiat effectus, sine quo non potest talis effectus videri ut præsens in æternitate.

Et confirmatur secundo, quia Diuus Thomas 1. p. quæst. 14. art. 13. ad 2. dicit veritatem conditionalis propositionis consistere in bonitate illationis: sed in illis conditionalibus propositionibus, de quibus tractamus, illatio non est bona: nam si esset bona, esset necessaria, & si esset necessaria iam futurum non esset contingens, sed necessarium, quod est contra hypothesein, & contra contingentiam, seu libertatem talium effectuum: ergo illæ propositiones vel sunt fallæ, vel saltem non sunt cognoscibiles ut veræ: ac subinde, iuxta Diui Thomæ principia, Deus non agnoscit illas, quia sicut Deus non potest facere quod de se est impossibile, ita non potest scire quod de se non est cognoscibile, quia verum non est. Et hæc fere sunt testimonia, quæ Thomistæ in hac causa allegant.

Tandem quod hæc præscientia saltem esse non possit ante decretum absolutum ex parte Dei cum conditione ex parte obiecti, probatur argumento iam supra facto, quia eadem est proportio futuri conditionati ad decretum conditionatum, quæ est futuri absoluti ad decretum absolutum, sed futurum absolutum non potest à Deo sciri, nisi præuio absoluto decreto in voluntate Dei: ergo nec conditionatum non potest sciri potest, nisi præuio conditionato decreto. Consequencia clara est, & Maior ex paritate rationis videtur nota, Minor aut probatur ex D. Thom. in 1. d. 39. q. 1. art. 1. ad 5. ubi loquens de scientia absoluta futurorum contingentium, ait, *Scire secundum rationem se-*

E

quitur

3. Confirmatur primo quia absolute futura possunt aliter ac in præsentia æternitatis cognosci.

Idem vult me arg.

4. Secunda confirmatio quia in conditionalibus non est veritas.

5. Vltima quia scientia absoluta non potest esse sine decreto absoluto ergo conditionata non potest sciri sine conditionato.

quitur voluntatem, & at. 2. ad 1. dicit, quod scire Deum est subiectum voluntati ipsius, unde supponit illam.

6.

*Vera assertio
est, si non
inducatur, &
supponitur
ab angelis
doctores, &
nulli illi
frangatur.*

Matth. 11.

Matth. 11.

Nihilominus assero in doctrina D. Thom. nihil inueniri huic sententiae contrarium, imo interdum illam indicare, vel supponere. Vt hoc ostendam, distingo duo, quae in hoc puncto semper sunt separanda, scilicet an sit talis scientia in Deo, & quomodo, seu quo medio sit. Priorem ergo partem, scilicet non ignorat D. Thom. hanc scientiam simpliciter, & quoad an est colligimus ex 3. p. q. 1. art. 5. ad 2. ubi tractans D. Thomas rationem Augustini, cur Christus tali tempore voluit incarnari, & Euangelium praedicari, quia praesciuit tunc fuisse plures in eum credituros, illius occasione attingit etiam locum Matth. 11. de Tyrji, & Sidonijs, & cum eodem Aug. 1. de don. persequ. cap. 9. sentit verba illa Christi dicta fuisse per absolutam reuelationem poenitentiae, quae futura erat in Tyrji, & Sidonijs, si conditio illa in eis fuisset impleta: & occulto iudicio diuinae praedestinationis tribuit, quod, non obstante illa praescientia, non fuerint talia signa apud illos facta. Vnde super cap. Matth. 11. de propria praescientia exponit locum illum, unde inferit ex illis Christi verbis conuincit errorem dicentium, non saluari nisi eos, quos Deus praesciuit, quia conuenterentur si praedicaretur eis. Nam hoc (inquit) excludit dicens, quod Tyrji, & Sidonijs maluerit, utique quamuis crederetur, essent, si audirent, quia non iudicabit Deus illos ex his quae facerent sed ex his, quae fecerunt, ut ibidem cum Augustino subiungit. Supponens semper non deesse Deo talium operum scientiam, sed in ipsis operibus deesse rationem meriti, & demeriti, nisi in aliqua differentia temporis futura sint. Potest etiam idem D. Thomas allegari in 3. p. q. 1. art. 3. ad 4. Vbi dicit praedestinationem supponere praescientiam futurorum, quod de hac praescientia optime intelligitur, non absoluta praescientia futurorum potius sequitur ad praedestinationem, maxime iuxta sententiam Thomistarum. Sed ille locus, ut ibi notauimus, incertus est. Item allegatur D. Thom. in eodem q. art. 2. & 6. ubi rationem decreti, quod Deus habuit, ut incarnatio nec flatim in principio mundi fieret, nec in finem eius referuaretur, sumit ex praescientia futurorum effectuum liberorum, qui essent in humano genere, si aliqui ex illis extremis temporibus Christus carnem assumeret, vel non sumeret. Quae praescientia sine dubio conditionata est, quia, & praestelligitur ante decretum de tempore futurae incarnationis, & sub conditione si tali, vel tali tempore fiat, & multi ex illis effectibus de facto non eueniunt, quia conditio non est impleta, v.g. praecognouit Deus fidem esse penitus obolendam in mundo, si differretur incarnatio usque ad finem ipsius mundi, quod tamen postea non euenit, quia conditio impleta non est. Oportet etiam scientiam esse certam, alias prouidentia Dei, quae in illa fundatur, non esset certa. Denique oportet praescientiam non esse confusam, sed distinctam, & claram, & ideo determinare & in particulari praesciuit Deus in quibus, & quomodo tales effectus euenirent, si incarnatio ante ea, vel tardius heret.

7.

*2. Probatur
respondendo
ad primam obiectionem
ostendendum
quod si
nulli illi
frangatur
scientia.*

Secundo probatur nihil esse in doctrina D. Thom. quod huic scientiae repugnet, quod fiet sufficiens respondendo ad primam obiectionem contrariae sententiae, quae in hoc sensu maxime procedit: reliqua nam magis attingunt partem alteram de modo talis scientiae. Primo ergo negamus reperiri in D. Thoma in locis, quae ibi allegantur, diuisionem scientiae diuinae in naturalem, & liberam. non enim in D. Thoma verba illa inueniuntur. Sed diuidit D. Thomas illis locis scientiam Dei in scientiam simplicis intelligentiae, & visionis, sub quibus verbis in alijs locis quam plurimis eandem diuisionem repetit, nunquam sub prioribus de scientia naturali, & libera. Arguens autem nomina mutauit, ut aliquam speciem difficultatis haberet obiectio tacite supponens verba esse aequiualentia, cum tamen neque vera sint, neque ex doctrina

D. Thom. id probari possit. Admissa ergo diuisione illa sub verbis D. Thom. negatur consequentia, nam illa adaequata est, & scientia conditionata, simpliciter loquendo, sub scientia simplicis intelligentiae continetur, siue libera, siue naturalis appelletur, quia scientia simplicis intelligentiae, formaliter non habet quod sit talis ex eo, quod sit libera, vel necessaria, sed ex eo, quod est de rebus possibilibus, seu abstrahentibus ab existentia in aliqua differentia temporis futura, & ideo inuenitur in Deo ante omne decretum liberum de rebus aliquando futuris. Et hoc totum conuenit in conditionatam scientiam, quia licet per illam videatur effectus contingens non tantum ut contingens, sed etiam ut determinatus ad alteram partem ex hypothesi, tamen quia illa hypothesi nondum supponitur futura ex aliquo decreto Dei, totum id manet sub esse possibili, & ideo tota illa cognitio ad simplicem intelligentiam pertinet. Vnde neque illi doctores, qui admittunt hanc scientiam conditionatam, saltem in decreto conditionato, loquuntur ad mentem Diui Thom. dum dicunt talis scientiam esse scientiam visionis, quia D. Thom. nunquam posuit scientiam visionis circa res nunquam futuras, neque in illa differentia temporis habituras existentiam, ut in locis citatis videri potest: at vero hae scientia esse potest de rebus nunquam de facto futuris, ut de poenitentia Tyrriorum, de traditione Ceillarum, & similibus. Igitur ex diuisione illa, prout ad D. Thom. traditur, nullum argumentum sumitur.

8.

Admissa tamen diuisione subtilis verbis liberae, & naturalis supponendum est scientiam Dei non posse dici liberam ex parte ipsius scientiae, prout nostro modo intelligendi est quasi elicitus actus a Deo quia determinatio scientiae Dei ad talem respectum, sub quo dicitur scientia huius, vel illius rei, non subditur libertati Dei, sed supposito obiecto, quasi resultat naturaliter. Quod ita declaratur ex his, quae in nobis accidunt: nam actus tantum duobus modis potest esse liber, scilicet ut formaliter, seu elicitive, vel denominatiue ex imperio alterius actus: priori modo est liber actus voluntatis, non vero actus intellectus, sed ad summum posteriori modo. Sic ergo in Deo sedula imperfectioe elicientiae, seu efficientiae actus determinatio actus voluntatis Dei est per se formaliter libera, nam proposito eodem obiecto, potest per se ipsam voluntas Dei ad illud determinari, vel non determinari: intellectus vero non est per se formaliter liber, nec potest etiam determinari ex motione voluntatis suae, quae circa ipsum intellectum versetur, quasi applicando illum ad talem determinationem, quia cum omnis scientia Dei sit clara, & euident, & sit purissimus actus, neque quoad exercitium, neque quoad specificationem (ut more nostro loquamur) potest pendere ex motione voluntatis. Loquendo ergo de propria libertate actus ex parte operantis, nulla est in Deo scientia libera, sed ipsa etiam visionis est naturalis, non simpliciter, sed praesupposito obiecto, sicut calefactio ab igne est naturalis, supposita tamen materia applicata, circa quam versari possit. Et ita etiam non procedit argumentum. Quia vero obiecta scientiae diuinae quaedam sunt necessaria, alia vero ex se non habent necessitatem, sed contingentiam, ideo ex parte obiectorum admitti potest illa diuisio. Inter obiecta autem non necessaria, quaedam sunt talia per se solam determinatam habitudinem ad voluntatem creatam, nullo supposito decreto libero voluntatis Dei. Potest ergo vno modo dici libera omnis scientia, cuius obiectum de se non est necessarium, sed posset non esse, siue hoc habeat ex habitudine ad voluntatem creatam, siue ad voluntatem Dei, & sic omnis scientia contingentiam, siue conditionatam, siue absolutam, dicitur contingens, & a naturali distinguitur. Potest item restringi nomen scientiae liberae ad illam scientiam, quae versatur circa obiectum futurum ex libero decreto Dei, quia proprie non dicitur alicui liberum,

*Conditionata
ta sub
simplici
intelligentia
visionis
sive
contingens*

*Declaratur
quomodo
dicitur
enata
possit dici
libera
vel naturalis.*

liberum, nisi quod aliquo modo pendet ex voluntate eius quoad esse, & non esse, & sic omnis scientia conditionata, quæ non pendet ex actuali decreto Dei libero, nec illud supponit, dicitur naturalis, id est, non libera, sed necessaria, saltem ex suppositione obiecti, quod supponitur independēter à libero decreto Dei, quoad veritatem sub esse possibili, sicut creaturæ omnes sub esse possibili sunt scibiles independentēter à decreto libero voluntatis diuinæ, sub illis ergo contineri possunt, & veritates necessariæ, & contingentes, & nihilominus omnium scientia est naturalis, & non libera ipsi Deo. Quæ doctrina in se vera est, & contra D. Thomam esse non potest, quia ut dixi, nunquam distinxit scientiam Dei in naturalem, & liberam, nec declarauit, unde illæ denominationes sumendæ sint.

9. Secunda obiectio retorqueri potest in eos, qui dicunt præuidere Deum hæc futura in prædeterminatione voluntatis creatæ facta à Deo per absolutum decretum: nam certe D. Thomas modum illum præcognoscendi futura contingentia nunquam docuit, nec antiqui Thomistæ ita interpretati sunt D. Thomam, sed ubique docent secundum D. Thomam non posse futura contingentia cognosci in causa, quantumvis præparata, & disposita ad effectum, sed solum in præsentia ipsius actualis determinationis, ut patet ex Capitulo in 1. dist. 38. qu. 1. artic. 2. per totum, præsertim ad argumentum Durand. contra 1. concl. Caietan. 1. p. q. 14. artic. 13. circa responsionem ad primum in fine, Hispalens. in 1. d. 38. q. 1. art. 4. ad 7. Vbi Aquarius in additionib. ad Capiteol. conclu. 6. distinctus id tradit, omnes alios modos cognoscendi futura excludendo, & affirmatque omnes Thomistæ antiquiores ita sensisse. Imo etiam alij Scholastici, qui sententiam illam D. Thomæ impugnant, intellexerunt Diuum Thomam ita illum modum elegisse, ut omnes alios rejiceret, & in hoc sensu illam impugnant, ut in Durando, Scoto, Aureol. & alijs in 1. d. 38. & 39. videre licet. Hinc ergo argumentamur, quia cognoscere futura in decreto prædeterminante liberum arbitrium, non est cognoscere illa ut præsentia, sed ut futura, neque est illa cognoscere in se, sed in causa, utrumque autem repugnat certitudini cognitionis futurorum contingentium, iuxta principia Diui Thomæ, ergo. Minor autoritate sola nititur, & ideo videtur satis probata, & ex ipsis locis Diui Thomæ, & ex alijs Doctoribus. Maior autem probatur, quia prius natura, quam intelligatur effectus prodire à causa physice prædeterminata, cognoscitur in illa: ergo ut sic non cognoscitur ut præsens, sed ut futurum à tali causa, quia effectus non est præsens, donec à sua causa manet, tunc autem non cognoscitur, ut iam manens à causa: ergo ut emanaturus à causa sic affecta. Et inde etiam concluditur illo modo non cognosci effectum in se, sed in causa, quia nondum intelligitur emanasse à causa, ergo nec habere in se esse: ratione cuius possit in se cognosci: ergo in causa, ut vltimate completa, cognoscitur. Denique in conditionis futuris id declaratur, quia iuxta illam sententiam cognoscuntur in vi illationis, quia ex causa sic determinata necessario sequitur effectus, saltem necessitate consequentiæ, ut etiam aduersarij loquuntur: ergo per talem scientiam non cognoscitur effectus contingens in se, sed in quadam causa cum qua habet necessariam connexionem, & illationem: hoc autem, ut dixi, repugnat futuris contingentibus, iuxta doctrinam Diui Thomæ: & infra ostendimus esse in hac parte verissimam. Nam ille modus cognitionis rerum contingentia repugnat.

10. Quocirca ad argumentum, quatenus sit contra nos, respondemus doctrinam illam D. Thomæ nobis non repugnare: quia etiam futura contingentia conditione non præsciuntur à Deo in causa, nec ut futura, sed ut in se sunt aliquo modo aeterna scientiæ auctoris Dei. Quando enim Deus ante decretum liberum de

Para 1.

vocando tali modo Paulo, præcognouit, quod si Paulus sic vocaretur, esset confensus, non idem modo præsentia aeternitatis. gnouit, quia viderit, ex voluntate sic vocata necessitate sequi consensum etiam necessitate consequentiæ, & ita nec cognouit illum effectum in tali causa, nec proprie ut futurum, sed cognouit ab illa voluntate emanaturum fuisse consensum, videndo obiectiue ipsam emanationem, tanquam præsentem: supponimus enim, cum Deus dicitur videre, futurum contingens ut præsens, non intelligi de præsentia reali fundata in existentia actuali, quam res cognita extra Deum habeat, etiam in mensura aeternitatis, id enim etiam in absolutis falsum censemus, & alienum à mente Diui Thomæ, ut Hispalensis supra recte etiam sentit: intelligitur ergo de præsentia obiectiua, quæ in hoc consistit, quod non cognoscitur effectus ut contentus tantum in causa, sed ut emanans ab illa pro sua duratione, quæ ita menti Dei præsentatur: ac si esset in re iam præsens. Et ad eundem modum res futura, etiam si non absolute, sed tantum sub conditione sit futura. Nam videndo in exemplo adducto voluntatem Pauli ex hypothesi, seu conditionaliter ita constitutam, & vocatam, videt ab illa dimanare consensum sub eadem hypothesi: & ita ille met consensum sic futurum videtur ut præsens, & in se, non ut futurus, & in causa, ut in sequenti capite latius exponemus. Unde non obstat, quod hæc futura conditionata, vel nunquam sint futura, vel quod cognoscatur prius ratione, quam sint absolute futura, quia nihilominus cognoscuntur ut præsentia obiectiue aeternæ Dei cognitioni, quia non in causis, sed in se ipsis cognoscuntur, & quia æternus intuitus omnia complectitur, ut in sequentibus explicabimus.

Ad primam confirmationem respondetur post scientiam conditionatam alicuius futuri, duplex decretum posse intelligi in diuina voluntate, quo illa cognitio transeat in absolutam, ut in eadem confirmatione tangitur. Vnum est decretum executiuum, quo Deus vult purificare conditionem illam, ut res illa sit absolute futura, ut v. g. dare vocationem, per quam conuincit voluntatem esse conuertendam, si illi daretur, & tunc eo ipso videri talem conuersionem in se ipsa, & ut præsentem in æternitate secundum illam existentiam, quam suo tempore habitura est. Quia ex vi illius decreti vult Deus non solum dare homini omne auxilium præmium ad talem conuersionem, sed etiam omnem concursum, seu actuale influxum cooperantem ex parte sua necessarium ad talem effectum, quem concursum simul cum influxu voluntatis hominis intuetur ut terminatum ad talem consensum, & ita illa cognitio est intuitiua talis effectus in se ipso. Unde non est cognitio quasi per discursum virtuale, videlicet, si iste homo ita vocetur, consentiet, sed vocabitur, ergo consentiet: quia illa minor videtur in se, quatenus ipsa vocatio cum omnibus alijs necessarijs iam est determinata ad esse, & non potest videri sine termino simili modo præsentis: ergo illa cognitio non est extra modum intuitionis rei in se, ut præsentis aeternitati.

11. Maior difficultas est in alio decreto, quod supposita illa præscientia conditionata potest Deus habere per modum intentionis, volendo immediate, & absolute, ut homo consentiat, verbi gratia, volendo credere, ex qua intentione vult dare illi talem vocationem: nam illud decretum, seu propositum dandi hunc prius est secundum rationem, quam voluntas executiua dandi vocationem: ergo in illo decreto scit Deus absolute effectum esse futurum, terminati coprius quam illum, ut absolute præsentem in æternitate inueatur, atque cognoscit prius futurum, ut futurum in causa, quam illum videat in re præsentē. Ad quod respondeo, non posse negari hunc præscientia modum, non tamen ita esse in causa, quin includat præsentiam in æternitate, quatenus illam supponit in præscientia conditionata, & ad illam dicit habitudinem.

bitudinem virtuale. Non posset enim Deus habere tale decretum de futuro actu libero, nisi iam in thesauris sapientiae suae praeuideret uocationem, per quam potest infallibiliter executioni mandari, & ideo tale decretum dicitur habitudinem ad illud obiectum, ut iam conditionaliter praesens aeternitati, & virtute includit voluntatem dandi talem uocationem, & concursum, & ideo ille modus praescientiae non excluditur ab illo modo, qui esse dicitur per praesentiam aeternitatis, sed sub illo continetur, vel ad illum reuocatur.

13. Ad secundam confirmationem respondemus D. Thomam in loco ibi allegato non loqui de omni genere conditionalium propositionum, sed tantum de illis, quae fundantur in illatione, in quibus ad earum veritatem necessarium est, ut illatio sit necessaria. Non negat autem D. Thomas posse esse aliud genus conditionalium propositionum, quarum veritas non pendet ex formali illatione, ut sic dicam, sed tantum ex materiali, id est, ex actuali emanatione, quam de facto talis actus haberet a tali potentia, si talis conditio supponeretur, etiam si ex vi antecedentis causae posset non emanare. In quo sensu habent illae propositiones veritatem, & possunt cognosci, ut in sequentibus dicemus. Nec D. Thomas ignorauit hoc genus conditionalium propositionum, cum saepe alias de illis loquatur magis in actu exercito, quam in actu signato, ut sic dicam. Vnde fortius potest haec obiectio retorqueri in eos, qui admittunt in Deo hanc scientiam conditionatam, volunt tamen semper fundari in vi illationis, & ab illa pendere dicunt veritatem propositionis sic cognitae, & ut bona sit illatio necessarium putant interponi, & antecedere decretum Dei, in quo bonitas illationis fundetur.

R. torquem
dicta confir-
matio.

Nam ex dicta sententia plane sequitur haec futura non praesciri ut praesentia, sed ut futura, & consequenter non cognosci ut futura contingentia, sed ut futura necessaria, quia cognoscuntur ex vi illationis necessariae. Nec satisfaciunt vulgaris responsio, quod illa sit necessitas consequentiae, quae non repugnat contingentiae, quia illud est verum, quando illatio sit ab aliquo posteriori, quod supponit iam factum contingentem effectum, ut si Deus scit, fiet. At vero quando illatio est ab aliquo priori, & a causa praecedente, tunc necessitas consequentiae redundat in necessitatem consequentis, & consequenter tollit contingentiam, seu libertatem, iuxta dicta in prolegomeno praecedente. Hoc autem modo ponitur necessitas illationis in his futuris, iuxta dictam sententiam, nam bonitas, aut necessitas illius conditionalis illationis fundari dicitur in efficaci decreto, & praedeterminatione diuinae voluntatis, quae est causa efficacissima talis effectus futuri tantam inducens antecedentem, & causalem necessitatem, ut implicet contradictionem effectum non sequi posita tali causa: ergo in illis futuris est necessitas simpliciter, ac subinde non cognoscuntur ut futura contingentia, sed ut necessaria quod est contra hypotheseos, & contra libertatem, & ideo nunquam D. Thomas talem modum cognoscendi futura contingentia nos docuit, sed absolute reiecit omnem praescientiam futurorum contingentium in causa, ut visum est.

14. Vnde ad ultimam confirmationem respondemus admittendo ex parte proportionem inter scientiam absolutam, & conditionatam in ordine ad decretum diuinae voluntatis, & ex parte negando illam. Duplex enim potest intelligi decretum voluntatis Dei ante praescientiam, scilicet absolutum, quod solet dici praedestinans, vel praedestinans: & includens aliquam conditionem, vel limitationem. Dicimus ergo ad neutram praescientiam supponi necessario decretum absolutum, & efficax ex parte Dei, in quo effectus futurus cognoscatur. De scientia conditionata in argumento supponitur, & nos id iam diximus, & iterum dicemus. De absoluta vero alibi est a

nobis late tractatum, ubi contra Scotum docuimus non posse voluntatem Dei absolutam esse adaequatam rationem praesciendi omnia futura contingentia, neque primariam, & per se sufficientem cognoscendi aliqua. Non quidem adaequatam, quia peccata futura cognosci non possunt in aliquo decreto absoluto voluntatis Dei, quod secundum rationem talem scientiam antecedit, quia Deus ex se nullum tale decretum habet circa peccata, nec ut peccata sunt, nec ut actus sunt. Sed habet tantum voluntatem concurrere ad illa, in qua voluntate per se spectata non potest cognosci effectum esse futurum, quia oportet simul cognoscere voluntatem humanam esse concursuram, quod in illo decreto Dei non est volitum, nec absolute definitum, & ideo non potest in illa cognosci. Neque etiam potest tale decretum esse prima, & unica ratio cognoscendi aliqua futura, videlicet actus bonos, & supernaturales, quia licet hos possit Deus praedestinare, & ea posita praedestinatione infallibiliter effectum esse futurum, nihilominus non potest Deus talem actum praedestinare salua libertate, nisi supponeret conditionatam scientiam hominum esse posset facere, ut ille effectus liber, & infallibiliter fiat. Et ita, ut paulo antea dicebam, illa praescientia non est in solo decreto per se spectato, sed ut dicitur habitudinem ad tale medium.

Sic ergo ad argumentum negamus absolutam praescientiam futurorum contingentium supponere necessario decretum absolutum, in quo solo sufficienter habeatur. Nec D. Thomas in locis in argumento citatis id dicit. Aliud est enim, quod praescientia absoluta futurorum supponat aliquod decretum liberum, aliud vero quod supponat decretum, in quo solo nitatur. Primum est verum, quia sine futura efficientia Dei nihil potest esse futurum: efficientia autem Dei esse non potest, nisi ex libero decreto voluntatis Dei, & ideo absoluta praescientia omnis futuri supponit aliquod decretum voluntatis Dei, & hoc solum est, quod D. Thomas docet citatis locis. Secundum autem est falsum, nec dicitur a D. Thom. in illis locis, sed solum, quod praescientia supponit aliquam voluntatem, quod vniuersalius est, nam potest supponere volitionem non omnino absolutam, nec praedestinariam, in qua sola non satis cognoscitur futurum, ut declaratum est. Et ideo D. Thom. saepe distinguit in Deo ipso certitudinem praescientiae a certitudine praedestinationis, seu praedestinationis, & dicit omnia, quae praesciuntur a Deo esse certa priori modo, non tamen omnia posteriori modo, ut videlicet 1. p. q. 23. art. 7. & q. 6. de Ver. art. 3. Et infra ostendimus non omnia praescita a Deo esse ab eodem praedestinata efficaciter ante praescientiam.

De alio vero decreto libero sufficiente ad agendum ad extra, licet non sit omnino absolutum, seu praedestinatum, dicimus versari discrimen inter scientiam absolutam, & conditionatam, quia absoluta supponit in Deo aliquod huiusmodi decretum, ut dixi: conditionata vero minime. Et ratio est, quia scientia absoluta terminatur ad realem existentiam rei aliquando futurae, & quia talis existentia pendet a voluntate Dei vel per se efficiente, vel cum causa secunda concurrente, ideo necessario talis voluntas libera supponitur tali praescientiae absolutae. At vero scientia conditionata non dicitur habitudinem ad effectum aliquando futurum, & ideo ex hac parte non pendet a decreto libero, quod in Deo supponat: sed dicitur habitudinem ad effectum sub conditione futurum, ad quod satis est, ut in conditione includatur decretum Dei, non quod iam sit, sed quod si ex parte Dei ponatur, sufficiat, ut voluntas humana operetur de facto, Deo cum illa concurrente, seu cooperante. Quia ergo conditionalis nihil ponit in esse, ideo nec supponit in esse (ut sic dicam) decretum Dei, sed tantum in conditione illud inuoluit, ac proinde ex his, quae D. Thomas dicit de pra-

15. Absoluta praescientia supponit alicuius decretum absolutum, ut res sit, sed non ut in illa cognoscatur.

16. Non est propositio.

de præficientia absoluta, non recte fit illatio ad conditionatam, quoad hanc partem, quia est ratio longe diuersa, vt declarauimus. Aliæ item difficultates possent hic obijci in doctrina D. Thomæ, sed in sequentibus capitulis commodius examinabuntur.

CAPVT VII.

Ratione à priori ostenditur dari in Deo conditionatam præficientiam, & principali fundamento contraria sententia occurritur, veritasque talium propositionum declaratur.

1. *Sic conditionati propositiōibus est veritas, illa sine dubio cognoscitur à Deo.*
VT nostram sententiam ratione cōfirmemus, supponimus in primis certum esse debere omnibus catholicis, quod si in his propositionibus conditionatis de futuro contingentibus illam non ignorari à Deo. Ratio est, quia omnis veritas de se scibilis est, obiectum enim scientiæ est veritas, & è conuerso omne verum participat aliquo modo ratione entis, vnde sub ea ratione scibile est. Si autem obiectum est scibile, etiam scientia possibilibus est, teste Philosopho cap. de *Ad aliquid*, quia illa duo correlatiue dicuntur: imo scibile dicitur à scientia, quæ erga ipsum veritari potest. Si ergo tale futurum est scibile, profecto etiam scientia de illo est possibilis, si autem illa scientia possibilis est, Deo maxime erit possibilis: tum quia si est possibilis illa scientia, aliqua perfectio est: ergo non potest Deo deesse: tum etiam, quia sicut Deus est omnipotens, quia habet summam potestatem, ita est omnisciens, quia habet summam scientiam: ergo sicut potentia eius se extendit ad omne possibile, ita & scientia ad omne scibile, ergo si hæ propositiones scibiles sunt, scientia illarum possibilis est Deo. Ac denique si Deo est possibilis talis scientia, actu, ac necessario illam habet, supposita veritate, & scibilitate obiecti, quia, vt supra tetigi, scientia de se est perfectio necessaria, & naturalis, quia non libere, sed ex necessitate terminatur ad omnia scibilia, supposita capacitate ex parte obiecti: ignorantia enim, vel nescientia cuiuscunque rei scibilis imperfectio esset in Deo. In his ergo omnibus non est, nec potest esse dissensio. Tota ergo controuersia ad hoc reuocatur, vt videamus, an illæ conditionales habeant determinatam veritatem scibilem?

2. *Prima opinio quod non possit determinari a priori in conditionatibus, nisi in decreto antecedenti cognoscatur.*
 Primi ergo opinantes, qui hanc scientiam Deo negant, in hoc maxime fundantur, quod in illis propositionibus non est determinata veritas, nisi antecedit decretum Dei, quo causa determinetur. Et ideo qui negant tale decretum, consequenter absolute, & simpliciter dicunt talia conditionata non cognosci certo, etiam à Deo: qui vero decretum conditionatum ponunt, saltem negant ante illud posse cognosci. Illud autem fundamentum, scilicet, in his propositionibus conditionalibus non esse determinatam veritatem, ita suadere videntur. Quia res, antequam fiat, non habet esse, nisi in causa sua: ergo nec potest habere esse futurum, nisi prout est in causa sua, quia esse futurum includit esse: ergo vel in se, vel in causa: non in se, ergo in causa. Et patet ex differentia inter rem futuram, & præsentem, vel præteritam comparatam. Nam res dicitur præfens propter esse, quod in se iam habet, præterita propter esse quod iam habuit in se, & quod iam fuit extra causas: futura vero nondum habuit esse in se, & ideo non potest denominari futura ratione propriæ esse, quod in se habeat: ergo solum quia habet esse in causa. Rursus non quodlibet esse in causa sufficit, vt res dicatur futura, sed oportet vt habeat esse in causa determinatam ad efficiendum, quia res etiam habet esse possibile in causa sua, & tamen non omne possibile est futurum, vt per se constat: ergo aliquid addit esse futurum vltra hoc, quod est habere esse in causa: nihil autem aliud addere pos-

Pars I.

test, nisi determinationem causæ ad agendum: ergo si causa, in qua res est possibilis, non sit determinata, sed indifferens, quia ipsa fuerit in illo statu, non potest effectus eius determinatus esse futurus: ergo nec propositio significans illum esse futurum potest esse vera determinate: ergo nec scibilis. At vero per conditionales propositiones, de quibus tractamus, significatur effectus determinatus futurus à causa secunda de se indifferente, & indeterminata: ergo nisi præcedat aliquod decretum causæ primæ, quo causa secunda esset determinanda in tali euentu, non potest illa propositio habere determinatam veritatem, ac proinde nec scibilis erit per certam, & infallibilem scientiam. Vnde si tale decretum non datur, absolute nec erit talis scientia, si vero datur, saltem non erit, antequam illud secundum rationem antecedit.

3. *Assertio nostra, quæ affirmat propositiones conditionales à Deo habere veritatem ante decretum.*
 Nihilominus dicimus in his propositionibus conditionatis conceptis ante liberum decretum Dei in ipso iam existens, esse determinatam veritatem, ratione cuius & scibiles sunt, & à Deo sciuntur, non in decreto suo, sed in se ipsis. Hanc assertionem late tractauimus in libro secundo de Scientia Dei, capite sexto, & septimo, & nihil fere hic addendum occurrit. Quia ratem cognouimus moderni instant, & contendunt totam veritatem determinatam futurorum contingentium esse fundam ex solo esse, & determinatione, quam habent in causa, ideo ad hanc falsam apprehensionem excludendam, rem iterum breuiter explicabo. Nam nobiscum in assertionem consentiens, id tetigit late, & subtiliter Dio taleuius in dicto Opusculo capite sexto, & breuius quidem, tamen etiam optime Pefantius 1. p. quæst. 14. artic. 13. disputat. 5. Qui auctores recte iudicant eandem omnino esse difficultatem, & rationem in præficientia Dei de futuris contingentibus absolute futuris, quæ est de conditionatis, & ideo & cognoscibilitatem ex parte obiecti, & cognitionem ex parte Dei in futuris conditionatis ad instar absolute futurorum esse explicandam: quæ sententia mihi valde placet, videturque verissima, vt etiam in allegato loco dixi, & ideo per discursum vtriusque communem rem totam breuiter explicabo, & paritatem inter illa ostendam, & inde facile concludetur ratio à priori nostræ sententiæ, & oppositum fundamentum facile dissoluetur.

4. *Aliquid esse futurum proprie, & formaliter, & formaliter quid sit.*
 Primo ergo ad explicandam veritatem harum conditionalium de futuro, declarandum prius est, quid sit aliquid esse futurum proprie, & formaliter. Aliqui enim dicunt esse futurum nihil aliud esse, quam habere esse in causa aliquo modo determinata, & nondum habere, vel habuisse illud in se. Hoc vltimū manifestum est ex distinctione futuri à præfenti, & præterito, & inde sequitur, scilicet, quod sit esse in causa, quia esse futurum est aliquod esse, ergo debet esse alicubi: ergo vel in se, vel in causa: sed non in se, ergo in causa. Quia vero esse in causa, vt sic, sufficit ad esse possibile, non vero ad esse futurum, vt constat, quia multa sunt possibilia, quæ non sunt futura, & ideo additur, quod debet esse in causa determinata ad agendum. Nam eo ipso, quod causa est potens, & est determinata ad agendum, effectus eius futurus est. Quæ doctrina videtur sumi ex D. Thomæ libro primo Peri. lectione 15. circa finem, vbi docet futurum habere esse tantum in sua causa, & si sit ideo simpliciter determinata ad vnum, effectum eius posse dici simpliciter futurum: si vero sit magis propensa ad vnam partem, effectum posse dici futurum, sed non cū omnimoda certitudine: si vero causa sit indifferens, & non magis determinata ad vnam partem, quam ad aliam, effectum non posse dici futurum, vel non futurum, sed possibile. Sed licet verum sit effectum, antequam sit, non habere esse, nisi in causa, nihilominus formalis denominatio futuri non sumitur ex eo, quod res habet esse in sua causa, quantumuis determinata. Probat, quia hoc ipsum, scilicet, rem habere esse in causa, non est futurum, sed est præfens: ergo

E 3

Denominatio futuri non sumitur ab